

Chřipka 2009: jak se stoná v globální vesnici

Chřipkové pandemie byly ve 20. století čtyři. Právě teď čelíme té první v 21. století. „Její vznik jsme mohli sledovat od úplného počátku. To tu ještě nikdy nebylo,“ říká doc. MUDr. Ladislav Machala, Ph.D. z Kliniky infekčních nemocí FN Na Bulovce.

Na pandemii prasečí chřipky se váže nemálo strachu a paniky. Není to jen tím, že média celou problematiku zveličují?

V dnešní době se prostřednictvím médií díváme s lupou na všechno. Když se začne mluvit o nové chřipce, řada lidí začne panikařit sama od sebe. K tomu se ještě přidávají žurnalisté, pro které je to vítané téma – noviny prodávají senzační titulky. Na druhou stranu máme možnost sledovat

vývoj a složení chřipkového viru jako nikdy předtím. Za dvacáté století byly chřipkové pandemie celkem čtyři: v letech 1918, 1957, 1968 a 1977. Jenže dřív když v Číně trpělo chřipkou 10 milionů lidí, tady jsme to vůbec nevěděli. Kdežto dnes jsme vznik pandemie sledovali od úplného počátku. To ještě nikdy v historii možné nebylo. Svět je díky médiím a internetu globální vesnice. A snáze se vytváří atmosféra hysterie.

Je na místě?

Máme dva důvody, proč se bát. Jednak virus permanentně mění své genetické vlastnosti, a tím svou choroboplostnost a virulenci. Obáváme se, aby se nestal virulentnějším, tedy aby nezpůsobil těžší onemocnění. Druhý důvod je prozaičtější – ekonomický – když se nakazí v krátkém časovém intervalu hodně lidí, bude to stát spoustu peněz. Ale nemyslím, že

Jakmile budeme mít vakcínu, *nesmíme ztrácet čas!*

na mexickou chřipku u nás zemře spousta lidí. Ročně sezonní chřipce podlehnou v České republice dva až dva a půl tisíce lidí. Jen se o tom tolik nepíše.

Zvládneme na vývoj pandemie dost dobře reagovat?

Znalosti na to máme. Jiná věc je, jestli jsme schopni na to zareagovat finančně a logisticky. A pak je tu důležitý aspekt globalizace: cestou domů z práce metrem dnes potkám víc lidí než většina mých předků za celý život. Mezikontinentální doprava přesouvá lidi rychleji, než jak dlouho trvá inkubační doba nemoci, svět je mnohem zranitelnější. Jak řekl Joshua Lederberg, nositel Nobelovy ceny za rok 1992, hrozba katastrofické epidemie obchází svět rychlostí tryskového letadla. Dřív jsme na druhé straně neměli tolik informací, znalostí, přístup k internetu, neexistovala možnost rychlé serologické diagnostiky, neuměli jsme vyrábět bezpečné a účinné vakcíny, nedisponovali jsme antivirotiky...

Velkou Británii postihla mexická chřipka nejvíce. Přesto zrušila všechna zásadní opatření i izolaci nemocných.

To je přístup „necháme tomu volný průběh“. První případy mělo smysl izolovat, aby se šíření nemoci co nejvíce zomalilo do doby, kdy bude vakcína. Diagnostika viru je totiž náročná – potvrdit nebo vyvrátit prasečí chřipku stojí asi 9000 korun na člověka. Od určitého momentu a množství nakažených už opravdu nemá smysl nemocné izolovat.

A má vůbec smysl očkovat? Bude vakcína spolehlivá?

Doufejme. S jistotou to však říci nemůžeme. Když v roce 1976 vypukla ve Spojených státech hysterie ohledně možné epidemie prasečí chřipky, americká vláda zazmatkovala a zadala urychleně vývoj vakcíny. Očkovali několik milionů lidí, epidemie se nicméně nekonala. Co bylo horší: vakcína měla závažné ne-

žádoucí účinky, poškodila dost lidí. To se teoreticky může stát i dnes.

Podle posledních zpráv bude v Čechách k dispozici jen asi pro pět procent lidí. Bude pak mít očkování vůbec efekt?

Je to otázka financí – koupit vakcínu a pak lidi očkovat opravdu něco stojí. Mezi prvními očkovacími skupinami budou zřejmě zdravotníci a skupiny lidí důležité pro chod státu, například policie. Asi bude dobré naočkovat těch půl milionu dávek a pak uvažovat, jestli by se nesehnaly další. Protože další skupina, která by se měla očkovat, jsou lidé ohrožení těžkým průběhem nemoci – ti, kdo mají chronické nemoci respiračního a kardiovaskulárního aparátu, a hodně malé děti.

Kolik lidí by tedy mělo vakcínu dostat?

Ideální by bylo proočkovat alespoň třetinu našeho obyvatelstva. Jde o to, že když se proočkuje dostatečné množství lidí v nějakém území, „naředí“ se jedinci, kteří jsou vůči viru vnímaví. Dejme tomu: když budu mít chřipku, budu vylučovat virus několik dní. Za tu dobu musím potkat dost lidí, kteří se ode mě můžou nakazit. Pokud se naočkuje třetina či více populace, po dobu mé nemoci se statisticky výrazně snižuje šance, že se ode mě nakazí další osoby.

Je ten, kdo je očkován vakcínou proti „normální“ sezonní chřipce, ve výhodě?

Proti mexické chřipce ho to neochrání, ale když se nebude dostávat nová vakcína proti pandemickému kmeni chřipky,

jistě by mělo cenu se nechat očkovat proti běžné chřipce. Obáváme se totiž, že se lidé nakazí oběma kmeny najednou a ty potom takzvané zhybridizují – vymění si geny. V tom případě by bylo dobré, aby lidé byli očkováni aspoň proti sezonní chřipce.

Pokud chřipkou onemocní teď, budu prý v zimní vlně méně ohrožená. Je to pravda?

Příkláněl bych se k tomu, že ano. Virus zas tak rychle nemutuje, aby to stihl ještě do letošní chřipkové sezony.

Co ti, co se na ně vakcína nedostane – jaká pravidla by měli dodržovat?

Vyplatí se být v dobré kondici. Neznamená to, že se člověk nenakazí, ale může to znamenat lehčí průběh nemoci. Nošení roušek mi připadá takové teatrální, nemyslím si, že při běžném styku s lidmi má na přenos viru velký vliv. Měli bychom samozřejmě dbát na hygienu, respirační infekce se dost roznášejí právě rukama.

Vy sám se necháváte očkovat?

Nejsem přítel úplného očkování, domnívám se, že některá očkování jsou zbytečná. Proti chřipce se ale nechávám očkovat. A jestli se do té doby nenakazím, nechám se očkovat i proti té mexické.

Mluví se o tom, že očkování začne v Čechách pravděpodobně na přelomu listopadu a prosince. Není to pozdě?

Bojím se, že trochu ano. V každém případě: jakmile budeme mít vakcínu k dispozici, nesmíme ztrácet čas. ■

Některá fakta o mexické (prasečí) chřipce

Jaké jsou její symptomy? Stejně jako u chřipky sezonní. Pro chřipku obecně není typické kýchání, ale kašel. Velmi charakteristické je, že začíná náhle, vyvine se během pár hodin. Podobné příznaky ovšem může mít řada jiných virových i bakteriálních onemocnění, takže bez provedení náležitých testů nelze jednoznačně říci, zda jde právě o mexickou chřipku.

Jak dlouhá je inkubační doba? U sezonní chřipky se uvádí rozmezí 1 až 5 dní. V případě mexické chřipky, tedy viru A/H1N1, může být inkubační doba až týden.

Došlo už k přenosu nemoci mezi Čechy? Zatím ne. Všichni nemocní se nakazili v zahraničí.

Kolik lidí už onemocnělo? K 31. srpnu 2009 bylo u nás hlášeno 258 případů, v Evropě (včetně evropské části Ruska) 14 752 případů, ve světě celkem přes 209 438 případů, z toho nejvíce ve Spojených státech amerických – 110 113 případů. (Zdroj: WHO)